

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол № 3

2025 р.

Заступник Голови Приймальної комісії

Олександр ГУРА

ПОГОДЖЕНО:

Відповідальний секретар Відбіркової
комісії

Олександр ОЛІЙНИК

Гарант освітньої програми

Маргарита БЕРЕЖНА

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ЗАЛІКУ
З ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ**

Освітній ступінь: магістр

Спеціальність: В11 Філологія

Спеціалізація: В11.041 – Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська

Освітня програма: Переклад (англійський)

ЗМІСТ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	3
II. ФОРМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ	3
III. БІЛЕТИ: СТРУКТУРА БІЛЕТУ	4
IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	4
V. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ.....	5
VI. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	7

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою проведення фахового заліку для вступу на здобуття освітнього ступеня «магістр» галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» зі спеціальності В11 «Філологія» спеціалізації В11.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська» є визначення достатності фахової підготовки вступника для участі в конкурсному відборі на освітню програму «Переклад (англійський)». Іспит передбачає оцінювання рівня теоретичних знань та практичних навичок вступників відповідно до стандарту вищої освіти для бакалаврського рівня спеціальності «Філологія». Оцінювання проводиться на основі здобутих компетентностей та результатів навчання, отриманих під час попереднього навчання за спеціальністю «Філологія» або за іншою спеціальністю.

При організації і проведенні фахового іспиту необхідно керуватись нормативними актами:

- Порядок прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році;
- Правила прийому до Запорізького національного університету у 2025 році;
- Положення про фахову атестаційну комісію Запорізького національного університету;
- Програмою вступного фахового заліку з «Теорії та практики перекладу» до Запорізького національного університету.
- Положення про організацію освітнього процесу в Запорізькому національному університеті.

II. ФОРМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Фаховий залік зі спеціальності В11 «Філологія» спеціалізації В11.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська» проводиться у формі комп'ютерного іспиту у вигляді тестування відповідно Положення про організацію освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання в Запорізькому національному університеті, із застосуванням електронної системи навчання «Moodle».

Пройти тестування можна за місцем перебування вступника, або у спеціально обладнаному комп'ютерному класі. Максимальний час для проведення тестування становить три академічні години.

У разі повітряної тривоги під час складання фахового заліку, іспит переривається, учасники можуть пройти до укриття. Якщо повітряна тривога буде короткочасною, учасники можуть продовжити складання фахового заліку.

Перелік тем для підготовки до фахового заліку зі спеціальності В11 «Філологія» спеціалізації В11.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська» наведено у розділі V.

III. БІЛЕТИ: СТРУКТУРА БІЛЕТУ

Тестове завдання для кожного вступника включає 50 питань поділених на 2 блоки за рівнем складності.

Вступнику надається лише одна спроба для вирішення тестового завдання. У випадку, коли вступник відмовляється виконувати тестове завдання, йому виставляється оцінка 0 балів – «не зараховано». Якщо тестування перервано з технічних причин (відключення світла, відсутність або нестійкість Інтернету) вступнику за його заявою надається додаткова спроба.

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Фаховий залік є формою випробування, що передбачає визначення достатності фахової підготовки вступника для участі в конкурсному відборі на здобуття освітнього ступеня магістра. Оцінка за результатами фахового заліку є однозначною і має одну з двох можливих категорій: «зараховано» або «не зараховано».

Оцінювання фахового заліку базується на наступних критеріях:

1. Знання програмного матеріалу: Вступник має продемонструвати здатність до повного та глибокого розуміння основних тем, що входять до програми фахового заліку. Потрібно показати здатність застосовувати набуті знання в контексті практичних завдань, а також здатність до аналізу, порівняння та синтезу матеріалу.

2. Самостійність у виконанні завдань: Вступник має показати вміння самостійно розв'язувати поставлені завдання, виражати власні міркування, формулювати узагальнюючі висновки та підтримувати свої позиції прикладами з вивченого матеріалу.

3. Точність і логічність відповідей: Відповіді мають бути чіткими, логічними та обґрунтованими, без суттєвих помилок у трактуванні понять і термінів, а також з відповідною деталізацією відповідно до складності питання.

4. Знання додаткової літератури та суміжних дисциплін: Вступник має продемонструвати знання не лише основного матеріалу, а й додаткової літератури, а також застосовувати знання з суміжних дисциплін для більш глибокого розуміння теми.

5. Комунікабельність і здатність до аргументації: Важливо, щоб вступник умів чітко і переконливо викладати свої думки, наводити приклади, відповідати на додаткові питання, аргументувати свої відповіді.

На основі оцінювання цих критеріїв фаховою атестаційною комісією буде винесена одна з двох можливих оцінок:

– **«Зараховано»** – вступник продемонстрував достатній рівень підготовки, який дає змогу брати участь у конкурсному відборі на здобуття освітнього ступеня «магістр».

– **«Не зараховано»** – вступник не продемонстрував достатнього рівня підготовки для участі в конкурсному відборі.

V. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

Питання з актуальних проблем історії, теорії, методики, методології та практики перекладу.

РОЗДІЛ I. ВИДИ ПЕРЕКЛАДУ

Дитяча література та переклад: Особливості перекладу для дітей. Лінгвістичні та культурні бар'єри в дитячій літературі. Переклад казок, віршів, книжок для малюків.

Драматургічний переклад: Переклад п'єс та театральних текстів. Проблеми локалізації та адаптації сценаріїв для різних культур. Роль акторів у передачі перекладеного тексту на сцені.

Науковий переклад: Особливості перекладу наукових текстів: термінологія, точність і достовірність. Структурні особливості наукових статей, монографій, досліджень. Переклад наукових інтерпретацій та теорій.

Політичний переклад: Переклад політичних документів, промов, заяв. Виклики при перекладі політичних термінів, концепцій і ідеологій. Роль перекладача в політичних процесах і дипломатії.

Релігійний переклад: Переклад релігійних текстів (священних книг, проповідей, молитв). Ризики перекладу релігійних термінів та концепцій, їх культурні аспекти. Релігійні уявлення та їх вплив на мовні та текстуальні вибори перекладача.

Технічний переклад: Особливості перекладу технічної документації, інструкцій, посібників. Термінологічні нюанси та стандарти в технічному перекладі. Використання технологій для полегшення технічного перекладу.

Медичний переклад: Переклад медичних текстів, інструкцій до ліків, медичних досліджень. Проблеми точності та відповідності медичних термінів у різних мовах. Важливість медичних стандартів у перекладі.

Переклад реклами: Стратегії перекладу рекламних матеріалів. Адаптація рекламних текстів під культурні особливості цільової аудиторії. Взаємодія між брендом, його повідомленням та культурними відмінностями.

Художній переклад: Переклад літературних творів: романи, поезія, новели.

Проблеми збереження стилістичних особливостей та художнього змісту. Техніки перекладу художніх творів і специфіка передачі авторського стилю.

РОЗДІЛ II. ТЕХНІКИ ПЕРЕКЛАДУ

Адаптація: Процес адаптації тексту до культурних особливостей та мовних норм іншої мови. Відмінності між адаптацією і дослівним перекладом. Адаптація в літературі, кіно, рекламі.

Субтитрування: Специфіка субтитрування для фільмів, телепередач, відео. Баланс між точністю перекладу і лімітом часу/простору. Переклад гумору, культурних аспектів у субтитрах.

Локалізація і переклад: Відмінності між локалізацією та перекладом. Адаптація продуктів і послуг для різних ринків. Переклад в контексті програмного забезпечення та відеоігор.

Закадровий переклад та дублювання: Різниця між закадровим перекладом і дублюванням. Технічні та артистичні аспекти цих форм перекладу. Переклад в контексті кіно, телебачення, відеоігор.

Аудіовізуальний переклад: Техніки перекладу для мультимедійних матеріалів. Виклики при перекладі для аудіовізуальних засобів масової інформації. Стратегії перекладу для швидких і динамічних аудіовізуальних форматів.

Машинний переклад: Розвиток машинного перекладу, його переваги і обмеження. Використання машинного перекладу в різних галузях. Перспективи та виклики в розвитку технологій машинного перекладу.

РОЗДІЛ III. ЯКІСТЬ ТА ЕТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Етика й переклад: Етичні питання у перекладі: точність, чесність, нейтральність. Відповідальність перекладача перед читачем і замовником. Збереження культурної та мовної автентичності.

Компетентність: Якісні критерії перекладача: лінгвістична і культурна компетентність. Професійні стандарти і вимоги до перекладача.

Норми перекладу: Визначення і роль норм перекладу у різних контекстах. Культурні і соціальні норми, що впливають на переклад. Еволюція перекладацьких норм у часі.

Перекладацькі «помилки»: Типи перекладацьких помилок і їх наслідки. Шляхи уникнення помилок, роль редактора та коректора. Проблеми непорозуміння у перекладі.

Якість перекладу: Визначення якості перекладу і критерії оцінки. Методи контролю якості перекладу. Перевірка і оцінка перекладу на різних етапах. Контроль/оцінювання якості перекладу. Інструменти та методи для оцінки якості перекладу. Зворотний зв'язок у процесі перекладу. Стандарти і сертифікація перекладу.

Еквівалентність: Поняття еквівалентності у перекладі: лексична, семантична, стилістична. Види еквівалентності і методи досягнення в перекладі. Переклад у контексті мовних і культурних бар'єрів.

РОЗДІЛ IV. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ПЕРЕКЛАДУ

Історія перекладу: Розвиток перекладу як науки та мистецтва. Важливі етапи в історії перекладу, від античності до сучасності. Зміни у перекладацьких практиках через століття.

Методика навчання перекладу: Підходи до навчання перекладу в університетах і школах. Ключові методи і стратегії у навчальному процесі. Оцінка ефективності навчання перекладу.

Одиниця перекладу: Одиниці перекладу на різних рівнях: лексичному, синтаксичному, текстовому. Переклад на рівні слова, фрази, абзацу. Теорії одиниці перекладу у контексті різних мов.

Перекладацькі стратегії й тактики: Основні стратегії перекладу (еквівалентність, трансформація, адаптація). Тактики перекладу для досягнення найкращих результатів. Стратегії для перекладу різних видів текстів.

Перекладацькі універсалії: Універсальні підходи у перекладі. Роль перекладацьких універсалій у забезпеченні взаєморозуміння між культурами. Універсалії у подоланні мовних бар'єрів.

Проблема перекладу: Глобальні і локальні проблеми перекладу в різних контекстах. Конфлікти при перекладі культурних, ідіоматичних і специфічних термінів. Виклики, які постають перед перекладачем на різних етапах перекладу.

РОЗДІЛ V. ПЕРЕКЛАД І СУСПІЛЬСТВО

Гумор у перекладі: Переклад гумору: культурні та лінгвістичні аспекти. Проблеми перекладу жартів, каламбурів, іронії. Залежність гумору від контексту та реципієнта.

Глобалізація та переклад: Вплив глобалізації на перекладацьку діяльність. Переклад у світі глобальних комунікацій і бізнесу. Виклики перекладу в умовах глобалізованого світу.

Гендер та переклад: Гендерні аспекти перекладу: мовні стереотипи та їх подолання. Переклад гендерно-нейтральних термінів. Переклад феміністичних та гендерних текстів.

Культуроорієнтовані підходи: Врахування культурних аспектів у перекладі. Використання культурних норм та специфіки в текстах. Локалізація та адаптація під культурні традиції.

Одомашнювальний та відчужувальний переклади: Порівняння одомашнювальних та відчужувальних методів перекладу. Ефективність методів, фактори впливу на вибір перекладача.

Політика перекладу: Роль політики у формуванні перекладацьких практик. Політичний контекст і цензура в перекладі. Переклад в умовах політичних режимів і пропаганди.

Цензура: Вплив цензури на переклад літературних, політичних та медіа текстів. Цензура як інструмент контролю змісту та ідеології в перекладі. Етичні та юридичні аспекти цензури в перекладацькій діяльності.

VI. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Енциклопедія перекладознавства : у 4 т. Т. 1 : пер. з англ. / за ред.: Іва Гамб'є та Люка ван Дорслара ; за заг. ред.: О. А. Кальниченка та Л. М. Черноватого. Вінниця : Нова Книга, 2020. 560 с.

2. Енциклопедія перекладознавства : у 4 т. Т. 2 : пер. з англ. / за ред.: Іва Гамб'є та Люка ван Дорслара ; за заг. ред.: О. А. Кальниченка та Л. М. Черноватого. Вінниця : Нова Книга, 2020. 280 с.

3. Енциклопедія перекладознавства : у 4 т. Т. 3 : пер. з англ. / за ред.: Іва Гамб'є та Люка ван Дорслара ; за заг. ред.: О. А. Кальниченка та Л. М. Черноватого. Вінниця : Нова Книга, 2021. 312 с.

4. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми : навчальний посібник / Карабан В. І. Вид. 5-те, випр. Вінниця : Нова Книга, 2018. 656 с.

5. Переклад англomовного дискурсу в галузі права Європейського Союзу : навчальний посібник / [Черноватий Л. М., Комарова Т. В., Зінукова Н. В. та ін.] ; за ред.: Л. М. Черноватого, Т. В. Комарової. Вінниця : Нова Книга, 2021. 264 с.

6. Переклад англomовної економічної літератури. Економіка США : навчальний посібник / Черноватий Л. М., Карабан В. І. Вид. 2-те, доповн. Вінниця : Нова Книга, 2010. 272 с.

7. Переклад англomовної юридичної літератури : навчальний посібник / Черноватий Л. М., Карабан В. І., Іванко Ю. П., Ліпко І. П. Вид. 4-те, випр. і доповн. Вінниця: Нова Книга, 2017. 280 с.

8. Ребрій О. В. Переклад англomовної громадсько-політичної літератури. Європейський Союз та інші міжнародні політичні, економічні, фінансові та військові організації: навч. посіб. для студ. вищих закладів освіти / за ред.: Л. М. Черноватого та В. І. Карабана. 2-ге вид., стер. Вінниця : Нова книга, 2020. 240 с.

9. Absolon J. Human Translator 4.0: The ultimate guide to Machine Translation for a modern translator. Nitra: ASAP-translation.com, 2019. 80 p.

10. Audiovisual Translation: Language Transfer on Screen. Ed. Jorge Díaz Cintas, Gunilla Anderman. London: Palgrave Macmillan UK, 2009. 264 p.

11. Baker M. Encyclopedia of translations studies. London and New York : Routledge, 2019. 567 p.

12. Baker M. In Other Words. A Coursebook on Translation. London and New York: Routledge, 2020. 369 p.

13. Diaz-Cintas J. & Remael A. Audiovisual Translation: Subtitling. London and New York: Routledge, 2019. 272 p.

14. House J. Translation as Communication across Languages and Cultures. London and New York: Routledge, 2016. 168 p.

15. Larson L. M. Translation: Theory and Practice, Tension and Interdependence. Amstедam: John Benjamins Publishing Co., 2018. 278 p.

16. Munday J. The Routledge Companion to Translation Studies. London and New York: Taylor & Francis, 2018. 302 p.

17. Newmark P. About Translation. Bristol: Channel View Publications Limited, 2018. 196 p.

18. Reception Studies and Audiovisual Translation. Ed. Elena Di Giovanni, Yves Gambier. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2018. 365 p.

19. Routledge Encyclopedia of Translation Technology. Ed. Sin-Wai Chan. London and New York : Routledge, 2015. 756 p.

20. The Oxford Handbook of Translation Studies. Ed. Kirsten Malmkjær, Kevin Windle. Oxford: Oxford University Press, 2011. 768 p.

21. The Routledge Handbook of Translation and Culture. Edited by Sue-Ann Harding, Ovidi Carbonell Cortés. London and New York: Routledge, 2018. 643 p.

22. The Routledge Handbook of Translation and Media. Ed. Esperança Bielsa. London and New York: Routledge, 2021. 576 p.

23. The Routledge Handbook of Translation Studies. Ed. Carmen Millán, Francesca Bartrina. London and New York: Routledge, 2013. 592 p.

24. Venuti L. The Translation Studies Reader. London and New York: Routledge, 2015. 539 p.

Голова фахової
атестаційної комісії

Світлана ЗАПОЛЬСЬКИХ